

Coordonatele actuale ale raporturilor dintre Biserica Română Unită cu Roma și politică

Barta, Cristian

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Barta, C. (2007). Coordonatele actuale ale raporturilor dintre Biserica Română Unită cu Roma și politică. *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 7(3), 713-720. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-56101-8>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Commercial-NoDerivatives). For more information see:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0>

Coordonatele actuale ale raporturilor dintre Biserica Română Unită cu Roma și politică

CRISTIAN BARTA

Problema raportului dintre Biserică și politică este la fel de veche ca și istoria creștinismului. Cu toate acestea, creștinul o face să fie o temă mereu actuală, deoarece este chemat să-și trăiască în același timp vocația eclezială și pe cea de cetățean într-un mod armonios. Istoria multiseculară ne oferă însă numeroase clișee care scot în evidență interpretări greșite ale acestui raport, evenimente și teorii care nu respectă autonomia puterii lumesti și a celei bisericesti, ci dimpotrivă reflectă încercări de subminare a uneia în favoarea celeilalte. La urma urmei este vorba de modul în care cele două puteri reușesc sau nu să facă față unei ispite. Puterea statului poate avea tentația de a se implica în sfera religioasă din dorința de a transforma instituțiile ecleziastice în instrumente docile ale puterii sale – posibilitatea aceasta fiind actualizată mai ales în regimurile dictatoriale, dar și în situațiile de tranziție spre democrație –, iar Biserica, sau mai bine zis slujitorii ei pot fi ispitiți de o implicare directă în politică în scopul promovării valorilor creștine și al apărării drepturilor sale instituționale.

Prin reîntrirea în legalitate după anul 1989, Biserica Română Unită a fost pusă în situația de a regândi coordonatele și modalitățile relaționării sale cu puterea politică și cu viața politică în general. Altfel spus, Biserica Română Unită, situându-se într-un context nou, simțea nevoia de a-și stabili o nouă strategie prin care trebuia să-și precizeze noua poziție în societatea românească și noile exigențe ale misiunii ei în conformitate cu spiritul Evangheliei și în dialog cu lumea contemporană. Nu a fost deloc ușor să facă acest lucru, deoarece ipoteca trecutului apăsa greu asupra prezentului, iar trecerea de la rezistență la reconstrucție se desfășura din păcate pe un fond legislativ ambiguu. Promulgarea Decretului-Lege nr. 9 din 30 decembrie 1989, prin care se abroga Decretul nr. 358 din 1 decembrie 1948 a adus recunoașterea Bisericii Române Unite de către Statul Român și a însemnat:

„Un act reparatoriu, o ieșire din catacombe la lumina zilei, nu însă o repunere în toate drepturile cuvenite. Bisericile, toate bunurile materiale luate în 1948 au continuat să rămână acelora cărora le fuseseră date atunci, în mâinile Statului și ale Bisericii Ortodoxe. În aprilie 1990, un nou decret (nr. 126) aduce în discuție, fără să rezolve, problema retrocedărilor”¹.

Toate acestea au contribuit la reinstaurarea unei ambianțe de neîncredere în raport cu puterea politică de atunci și au determinat inițierea unor acțiuni revendicative în țară și la forurile internaționale. S-a ajuns astfel la o tensionare a relațiilor cu puterea politică, care își dezvăluia treptat lipsa unei orientări democratice autentice.

¹Codruța Maria ȘTIRBAN, Marcel ȘTIRBAN, *Din istoria Bisericii Române Unite (1945-1989)*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 2000, p. 503.

Biserica Română Unită cu Roma și-a afirmat mereu autonomia în raport cu puterea politică, dar a conștientizat și faptul că rezolvarea problemelor sale nu poate exclude dialogul cu autoritățile civile și cu viața politică.

Din punctul nostru de vedere, Biserica Română Unită cu Roma s-a aflat în această perioadă în fața mai multor opțiuni în relaționarea cu viața politică a societății românești:

I. În primii ani de după 1989, în cercurile intelectualității greco-catolice s-a vehiculat ideea înființării unui partid de inspirație catolică, astfel încât interesele și drepturile credincioșilor catolici să poată fi susținute mai viguros pe scena politică românească. La urma urmei, toți oamenii, deci și catolicii au dreptul natural de a se asocia și de a da naștere unei formațiuni politice, atât pentru a-și apăra drepturile, cât și pentru a-și aduce contribuția la binele comun prin promovarea valorilor creștine în societate. Istoria nu a înregistrat însă concretizarea acestei idei, credem, din următoarele motive:

a) Dată fiind ponderea minoritară a catolicilor în România, o condiție *sine qua non* a reușitei proiectului era ca majoritatea să sprijine un asemenea partid. Pe de altă parte, chestiunea diversității etnice a catolicilor din România făcea ca proiectul să apară deosebit de problematic.

b) În al doilea rând, mulți catolici priveau cu neîncredere posibilitatea reușitei unui partid de inspirație catolică în contextul în care puterea politică instaurată după 1989 folosea pârghiile statului împotriva opoziției.

c) Nu în ultimul rând, neîncrederea în acest proiect a fost sporită de faptul prăbușirii Partidului *Democrazia Cristiana* din Italia.

II. A doua opțiune pentru creștinii greco-catolici a fost aceea de a se orienta spre o formațiune politică mai apropiată de valorile creștine cu scopul de a încerca să o transforme din interior și prin ea să se ofere un sprijin și Bisericii Române Unite cu Roma. Dintre numeroasele formațiuni politice de atunci, varianta cea mai atractivă a fost PNȚCD, deoarece acest partid a avut, din rațiuni istorice binecunoscute, sprijinul Bisericii înainte de 1948; mai mult încă, în rândurile membrilor săi se aflau și luptători din rezistența anticomunistă, foști deținuți politici. Corneliu Coposu, fostul secretar al lui Iuliu Maniu, era un greco-catolic convins și un model de moralitate în viața politică. Un alt element atrăgător era și faptul că ideologia PNȚCD se raporta la valorile creștine. Pe scurt, greco-catolicii au sprijinit acest partid; părintele Boilă de la Cluj a participat chiar activ la viața politică a PNȚCD-ului iar, după câștigarea alegerilor de către Convenția Democratică în 1996, la activitatea Parlamentului, străduindu-se să-și ajute Biserica.

Chiar dacă nu se mai poate spune că astăzi această opțiune își păstrează puterea atractivă, întrucât nu au fost atinse rezultate semnificative în rezolvarea problemelor Bisericii, mai cu seamă a celor patrimoniale, iar destrămarea Convenției Democratice a adus cu sine și intrarea într-o criză profundă a PNȚCD, ea are marele merit de a-i fi ajutat pe laici să conștientizeze necesitatea angajării lor în viața politică pentru apărarea drepturilor lor religioase.

III. Tatonarea celor două opțiuni amintite deja nu a fost lipsită de ezitări, de neîncredere, iar acțiunile întreprinse nu au fost întotdeauna coerente.

La nivel de ierarhie ecleziastică, linia oficială pe care s-a mers a fost cea de echidistanță față de partidele politice – și credem că s-a procedat bine, respectându-se

astfel prevederile din *Gaudium et spes*, nr. 75 – dar, în același timp, dialogul cu puterea și cu diferitele formațiuni politice a fost sporadic, arătând fie lipsa unei viziuni globale asupra raportului Bisericii cu viața politică, fie dificultăți legate de structurile ecleziastice, fie confiscarea strategiei bisericesti de problemele și necesitățile imediate.

Din punctul nostru de vedere, se impune ca astăzi Biserica Română Unită cu Roma să reflecteze asupra relaționării sale cu politica nu numai din perspectiva nevoii de redobândire a bunurilor sale legitime. Ea trebuie să promoveze, atât la nivelul clerului, cât și la cel al laicilor, o cugetare globală asupra credinței cu scopul de a lămuri implicațiile ei politice, adică orizontul public și social care trebuie dat concepției catolice despre lume. Biserica Română Unită cu Roma are nevoie de o teologie politică.

Nu este vorba aici pur și simplu de o teologie a fundamentelor puterii religioase și a puterii civile, teologie pe care o regăsim de exemplu la Sfântul Augustin¹, sau despre o teorie a raporturilor dintre stat și Biserică despre care s-a scris atât de mult². Teologia politică de care are nevoie Biserica Română Unită cu Roma nu trebuie să fie o variantă românească a teologiei revoluționare latino-americane seminate, de exemplu, de Gustavo Gutierrez³, care este caracterizată din punct de vedere teologic de orizontalism și imanentism.

Puncte fundamentale de plecare ne sunt însă oferite de Sfânta Scriptură⁴, de documentele Bisericii Catolice și de teologul Johann Baptist Metz⁵.

Clerici și laici în raport cu comunitatea politică

Documentele actuale ale Bisericii Catolice sunt un autentic îndreptar, deoarece nu numai că afirmă autonomia legitimă a celor două puteri, dar prezintă orientări precise în privința modului în care membrii Bisericii se pot implica în activitatea politică.

Dacă vorbim despre membrii Bisericii se cuvine să facem o distincție clară între clerici (episcopi, preoți, diaconi și călugări) și laici.

În privința clericilor, *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*⁶ precizează:

„Clericii sunt opriți să-și asume funcții publice care comportă o participare la exercitarea puterii civile“ (can. 383 §1).

¹ V., SF. AUGUSTIN, *De civitate Dei*, XIV.

² V., Battista MONDIN, „Politica“, în Giuseppe BARBAGLIO, Severino DIANICH (ed.), *Nuovo Dizionario di Teologia*, Edizioni San Paolo, Cinisello Balsamo, 1998, pp. 1150-1169.

³ V., Gustavo GUTIERREZ, *Teologia della liberazione*, seconda edizione, Editura Queriniana, Brescia, 1973.

⁴ „Dați Cezarului cele ale Cezarului, iar lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu“ (Marcu 12, 17). Acest verset amintește Bisericii că nu poate gândi în termeni teocratici, dar, în același timp, îi subliniază creștinului că este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

⁵ V., Johann Baptist METZ, *Sul concetto della nuova teologia politica 1967-1997*, trad. it. Fr. Caracciolo Pieri, Editura Queriniana, Brescia, 1998. Nu îmbrățișăm însă ideea sa de a identifica în politică principiul hermeneutic fundamental al Revelației.

⁶ *Codul Canoanelor Bisericilor Orientale*, trad. V. Muntean, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001.

„Nu vor lua parte activă în partidele politice și nici în conducerea asociațiilor sindicale decât dacă, după judecata Episcopului eparhial, sau dacă dreptul particular prevede astfel, a Patriarhului sau a altei autorități, o cere apărarea drepturilor Bisericii sau promovarea binelui comun“ (can. 384 §2).

Interzicerea implicării directe a clericilor în funcții ce presupun exercitarea puterii civile, precum și a înregimentării acestora în partide politice este justificată, deoarece aceștia au în primul rând o misiune spirituală al cărei destinatar este orice persoană, indiferent de identitatea etnică, socială sau politică. Preotul trebuie să fie păstorul întregii comunități, semn al prezenței lui Dumnezeu în lume și nu reprezentant al unui determinat partid politic, deoarece un asemenea statut ar putea îndepărta o parte a credincioșilor care nutresc alte convingeri politice. Competiția dintre partide nu se desfășoară doar pe plan ideologic, ci mai mult, angajează și afectivitatea umană, adeseori pe calea luptei neloiale și a unui limbaj violent, necreștin. Politica nu mai are semnificația pe care i-o dădeau grecii din Antichitate, cea de cugetare căutătoare a unui regim ideal prin care să fie asigurată asocierea morală a cetățenilor în armonie cu binele și pentru bine. Politica românească de astăzi se inspiră sub anumite aspecte din teoriile contractului social, din teoria liberală a pieței sau din principiile marxiste, dar parcă mai presus de acestea păstrează și cultivă filosofia machiavelică prin care a fost afirmată autonomia politicii față de morală. Pentru un cleric însă, toate acțiunile, ideologiile și legile au întotdeauna și o valență morală, deoarece sunt sau nu conforme scopului ultim al omului și al societății, Binele Suprem care este Dumnezeu.

Neimplicarea directă a clericilor în politică nu trebuie interpretată ca indiferență. Clericii, fiind cetățeni ai acestei țări, au dreptul la opinie politică pe care și-l manifestă prin vot. Există însă situații excepționale, la care face referire can. 384 §2, când o anumită ideologie sau orientare politică nu respectă binele comun, drepturile elementare ale omului și chiar ale Bisericii. În acest caz, clericii sunt chemați să ia atitudine, să ajute poporul în lupta legitimă pentru drepturile sale. Este oportun să ne amintim de implicarea Bisericii Greco-Catolice în lupta pentru afirmarea idealului național și pentru câștigarea drepturilor sociale și politice ale românilor ardeleni. Inochentie Micu Klein, singurul reprezentant al românilor din acea vreme în Dieta Transilvaniei, este eroul acestei lupte. Nu putem să nu evocăm și pe aceia care au continuat lupta vlădicului Inochentie: Școala Ardeleană, generația 1848 – Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Aron Pumnul, Augustin Treboniu Laurian, Timotei Cipariu, generația Memorandumului – Victor Mihali de Apșa, Ioan Rațiu, Ioan Micu Moldovan sau generația care a înfăptuit Marea Unire. Nu întâmplător actul Unirii a fost citit de Cardinalul Iuliu Hossu. Se cuvine să nu lăsăm uitării atitudinea ierarhilor greco-catolici la 1948, care în repetate rânduri au condamnat doctrina comunistă, ateistă și puterea comunistă instaurată în România care încălca flagrant drepturile firești ale cetățeanului.

Aceste implicări directe ale clericilor în viața politică reflectă însă excepții și nicidecum nu se pot constitui într-o normă generală. Ele au fost pretinse de amenințarea gravă a binelui comun și deci nu sunt justificate într-o societate democratică. Chiar și în democrație însă, Biserica are obligația de a judeca raportul pe care legile îl au cu moralitatea și de a-și manifesta dezaprobarea cu privire la legile care legalizează practici contrare omului și Evangheliei: avortul, eutanasia, „căsătoria“ persoanelor de același sex. Mai mult încă, are datoria de a promova valorile creștine autentice ca temelie sănătoasă a societății democratice.

Laicii catolici, având calitatea de membri neclericali ai Bisericii dar și de cetățeni ai statului, pot și chiar trebuie să se implice în politică pentru binele comun al tuturor. Biserica Catolică nu oferă soluții concrete în privința orientării lor politice, nu exercită asupra lor o putere coercitivă prin care să le fie diminuată libertatea de opinie. Nu aceasta este misiunea Bisericii. Intră, în schimb, în sfera sa de competență calitatea morală a politicii în general și, în mod special, a implicării credinciosului catolic în activitățile politice. În acest sens, Biserica, prin slujitorii ei, caută să instruiască și să lumineze conștiința credincioșilor angajați în politică, pentru ca acțiunile lor să fie mereu în slujba promovării integrale a persoanei umane și a binelui comun, demonstrând faptic coerența dintre credință și viață, Evanghelie și cultură. Magisteriul Bisericii a oferit chiar un îndreptar cu exigențele morale ale implicării politice, intitulat: *Notă doctrinară cu privire la câteva chestiuni legate de implicarea și comportarea laicilor în viața politică*. Documentul, elaborat de Congregația pentru Doctrina Credinței și promulgat cu aprobarea Papei Ioan Paul al II-lea la 24 noiembrie 2002 la Vatican, are ca punct de plecare contextul cultural actual al societăților democratice, în care se face simțit un anumit relativism valoric care se manifestă și prin tendința de a apăra pluralismul etic. Fiecare om ar avea prin urmare adevărul și etica lui. Valoarea toleranței este greșit înțeleasă în acest caz, deoarece este interpretată ca egalitate a tuturor concepțiilor antropologice și morale ale cetățenilor. Ori, nu putem uita că normele morale nu se stabilesc prin consensul cetățenilor, ci sunt înrădăcinate în însăși natura omenească. De aceea, orice ideologie despre om, bine comun sau stat trebuie să țină seama în primul rând de legea morală dăruită de Dumnezeu omenirii. Făcând aceasta, laicii nu își pierd din libertatea lor politică, ci dimpotrivă și-o întăresc pe fundamentul valorilor creștine. Adevărata libertate politică nu este fundamentată nicidecum pe relativismul axiologic, ci pe adevărul evanghelic care este profund uman:

„Libertatea politică nu este și nu poate fi întemeiată pe ideea relativistă conform căreia toate concepțiile despre binele omului au același grad de adevăr și valoare, ci pe faptul că activitățile politice își propun de fiecare dată realizarea extrem de concretă a adevăratului bine uman într-un context istoric, geografic, economic, tehnologic și cultural bine determinat”¹.

Nu există libertate autentică fără adevăr, fără respectarea identității profunde a omului: aceea de chip și asemănare a lui Dumnezeu. Altfel, statul sau diferitele ideologii își pot asuma în mod nepermis dreptul de a stabili valoarea persoanei umane pe criterii marginale: origine etnică, orientare politică, proporție numerică etc.

Laicii catolici nu trebuie să facă derogări și compromisuri cu privire la principiile morale atunci când se implică în politică. Numai în felul acesta se pot promova în mod real și eficace dreptul la libertate religioasă, valoarea infinită a persoanei umane și a familiei, binele comun, dreptatea socială, principiul solidarității umane și cel al subsidiarității.

Dreptul la libertate religioasă al greco-catolicilor în România este încălcat sistematic prin tergiversarea procedurii legale de retrocedare a bunurilor deținute de Biserica Română Unită cu Roma și confiscate abuziv în 1948, prin presiunea și intimidarea exercitată de Biserica Ortodoxă – uneori în colaborare cu instituții ale

¹ CONGREGAȚIA PENTRU DOCTRINA CREDINȚEI, *Notă doctrinară cu privire la câteva chestiuni legate de implicarea și comportarea laicilor în viața politică*, trad. M. Cerghizan, Editura Presa Bună, Iași, 2004, p. 9.

statului: poliție, jandarmerie, justiție, administrație locală –, deși statul de astăzi declamă demagogic și fără temeii – cel puțin în ceea ce ne privește – libertatea opțiunii confesionale. Aici nu este vorba numai de respectarea dreptului de proprietate al Bisericii noastre, ci în primul rând de dreptul fiecărui credincios greco-catolic de a-și trăi și manifesta în mod firesc și liber credința. Nu se poate spune că libertatea lor este respectată atunci când nu li se permite să intre în locașul de rugăciune care le aparține de drept, când se face totul pentru a fi împiedicați să-și construiască biserici sau când nu li se îngăduie să-și îngroape morții în cimitire. În fața acestei situații nedrepte, laicul este chemat să își apere drepturile legitime pe toate căile legale, inclusiv prin activitatea politică.

Biserica trebuie să promoveze o concepție autentică despre natura politicii

Politica și autoritatea civilă își au fundamentul în natura omenească, dar aceasta la rândul ei este creată de Dumnezeu:

„Comunitatea politică și autoritatea publică își găsesc temeiul în natura umană și ca atare aparțin de ordinea prestabilită de Dumnezeu, deși determinarea regimului politic și desemnarea conducătorilor sunt lăsate la libera voință a cetățenilor. Mai decurge de aici și faptul că exercitarea autorității politice, fie în lăuntrul comunității ca atare, fie în cadrul organismelor ce reprezintă Statul, trebuie să se desfășoare întotdeauna în limitele ordinii morale, în vederea binelui comun”¹.

Politica trebuie să se raporteze mereu la binele comun:

„Aceasta există așadar în vederea binelui comun și în el își găsește justificarea și semnificația deplină și tot din el își dobândește principiile juridice primordiale. Binele comun cuprinde totalitatea condițiilor de viață socială prin care oamenii, familiile și asociațiile se pot realiza mai deplin și mai ușor”².

Politica nu este pur și simplu arta de a governa și care poate face orice pentru a-și atinge scopul! Ea este o artă – „artă atât de dificilă, dar atât de nobilă”³ –, însă frumusețea se relaționează cu adevărul și cu sacrul. De aceea, persoana umană este principiul, centrul și termenul final al activității politice: „Garantarea drepturilor persoanei este, într-adevăr, o condiție necesară pentru ca cetățenii, individual sau în grup, să poată participa în mod activ la viața și la conducerea statului”⁴. Totul este ca politica să aibă o concepție corectă despre persoană și de aceea nu poate face abstracție de moștenirea iudeo-creștină⁵.

¹ CONCILIUL VATICAN II, *Constituția pastorală privind Biserica în lumea contemporană* „Gaudium et spes” (GS), nr. 75.

² *Ibidem*, nr. 74. Pentru aprofundarea ideii, v. Norbert NEUHAUS, *Valorile democrației creștine*, vol. I, Editura Alfa și Omega, Chișinău, 2002, pp. 4-14.

³ CONCILIUL VATICAN II, *Constituția pastorală...cit.*, nr. 75.

⁴ *Ibidem*, nr. 73.

⁵ „Biserica este conștientă că democrația, pe de o parte, exprimă mai bine participarea cetățenilor la opțiunile politice, de cealaltă parte, devine posibilă numai în măsura în care pune

Afirmarea primatului persoanei în activitatea politică împiedică astfel absolutizarea politicii și îi subliniază ferm natura funcțională: *politică trebuie să fie o diaconie*, o slujire a aproapelui.

Politică trebuie să fie autonomă de Biserică. Ea nu trebuie însă să evolueze ignorând sau, mai rău, combătând valorile creștine. Cei care fac astfel pun în pericol tocmai fundamentele societății europene, deoarece – spunea Papa Ioan Paul al II-lea – „creștinismul a dat formă Europei, imprimându-i câteva valori esențiale. Modernitatea europeană, care a dat lumii idealul democratic și drepturile umane, își ia valorile din moștenirea creștină”¹.

Statul și Bisericile au menirea de a lucra pentru binele oamenilor, chiar dacă la niveluri distincte: statul pe planul vieții sociale, culturale și economice, Bisericile mai ales la nivelul vieții spirituale. Aceste niveluri, în pofida distincției reale dintre ele, nu pot fi totuși separate în mod radical. La urma urmei ele fac parte din viața omului, care ar trebui să se caracterizeze prin unitate și coerență:

„Comunitatea politică și Biserica sunt independente și autonome una față de alta pe terenul propriu. Însă ambele, deși din puncte de vedere diferite, sunt în slujba chemării personale și sociale ale aceluiași oameni. Ele își vor exercita acest serviciu în folosul lor cu atât mai mare eficacitate, cu cât amândouă vor cultiva mai mult o cooperare reciprocă sănătoasă”².

Deocamdată, din păcate, politica românească din 1989 încoace pare să facă în general abstracție de tezaurul spiritual creștin, de valorile spirituale autentice fără de care nu este cu putință crearea unei democrații românești puternice și însănătoșirea poporului nostru în spiritul adevărului, al binelui și al dreptății. Din acest motiv greșesc profund politicienii care îi privesc pe cetățenii țării noastre doar ca pe un capital politic, ca pe o masă de manevră utilă propriilor interese. Instituția demnitarului, a omului politic, este în primul rând una de slujire a poporului prin cuvinte, fapte și exemplu personal, iar religia creștină îi oferă mijloacele spirituale pentru a fi și un credincios model. Cuvintele unui alt Papă – este vorba de Paul al VI-lea – par astăzi mai actuale ca oricând: „Politica este forma cea mai elevată a carității, într-o țară care are atâta nevoie de spiritul de slujire”. Așadar conceptul autentic de om politic, de demnitar al statului trebuie să includă în mod necesar umilința, capacitatea de sacrificiu, solidaritatea cu cei aflați în nevoie, unitatea dintre cuvânt și faptă, dar în același timp trebuie să excludă figura „baronului”, a făcătorului de speranțe ce mor înainte de a se naște.

Politică trebuie să cultive identitatea națională, fără să cadă într-un naționalism sovîin: „Cetățenii să cultive cu generozitate și fidelitate dragostea față de patrie, însă fără îngustime de spirit, ci în așa fel încât să aibă întotdeauna în vedere binele întregii familii umane care reunește, prin diferite legături, rase, popoare și națiuni”³.

la temelia sa o concepție corectă asupra persoanei. În privința acestui principiu, angajamentul catolicilor nu poate accepta nici un compromis, pentru că, altfel, ar fi știrbită mărturia credinței creștine în lume, precum și unitatea și coerența creștinilor înșiși. Structura democratică pe care un stat modern își propune să se construiască ar fi cam fragilă dacă nu ar așeza pe temelia sa rolul central acordat persoanei” – CONGREGAȚIA PENTRU DOCTRINA CREDINȚEI, *Notă doctrinară...cit.*, nr. 11, p. 11.

¹ Papa IOAN PAUL AL II-LEA, *Ecclesia in Europa*, trad. Cr. Grigore, Editura Presa Bună, Iași, 2003, nr. 108, p. 118.

² GS 76.

³ *Ibidem*, 75.

Biserica trebuie să fie o „instanță critică”¹ în societate

Creștinii, în virtutea dimensiunii eshatologice a credinței lor prin care așteaptă „ceruri noi și pământ nou”, adică lumea transfigurată și înălțată prin a doua venire a Domnului nostru Isus Christos înțeleg necesitatea de a se implica activ în transformarea *polis*-ului și deci a instituțiilor sale. Prin urmare, Biserica, având prin credință modelul eshatologic al împărăției lui Dumnezeu, trebuie să se raporteze critic la diferitele formațiuni și activități politice, evaluându-le calitatea morală.

Concluzie

Toate aceste idei prezente în documentele bisericești sunt necesare pentru geneza unei teologii politice a Bisericii Române Unite cu Roma. Dezvoltarea ei ar fi deosebit de utilă din următoarele motive:

În primul rând, ar arăta greco-catolicului că politica poate fi un mod de trăire a vieții creștine, un mod de asumare a angajamentului creștin. Acest lucru asumă o importanță mare astăzi, când secularizarea tot mai profundă a societății reduce credința la un fapt privat; credința are însă și un orizont social-politic, nefiind pur și simplu o mângâiere lăuntrică.

În al doilea rând, o astfel de teologie ar sta la baza unei relaționări sistematice, constante, coerente și evanghelice între Biserica Română Unită cu Roma și comunitatea politică, atât în vederea apărării drepturilor religioase, cât și în privința promovării valorilor creștine ca temelie a societății românești.

¹ Cf. Johann Baptist METZ *Sul concetto...cit.*, pp. 18-23.